

ต้นฉบับ Original Articles

✿ การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

✿ *Curriculum Development on Prevention and Control of Dengue Hemorrhagic
Fever (DHF) for Local Administration staff*

ศรินทร์ สนธิศิริกฤตย์
สำนักโรคติดต่อหน้าโดยแมลง กรมควบคุมโรค

Sarinthorn Sonthisirikit
Bureau of Vector Borne Disease

Abstract

A curriculum on workshop for prevention and control of Dengue Hemorrhagic Fever (DHF) was developed to enhance knowledge related to DHF prevention and control for Local Administration staff as a major target. The ultimate goal of this curriculum was to increase capability of those staff to control DHF outbreaks in their area of responsibilities.

The curriculum was thoroughly evaluated by five experts to ensure its quality and appropriateness to the target participants. The curriculum was tested by implementing with staff of Local Administration from area of responsibility of Office of Disease Prevention and Control (ODPC) No.3 Chonburi, ODPC 5 Nakhon Ratchasima and ODPC 11 Nakhon Si Thammarat. Participants of the workshop were voluntarily enrolled from Local Administration staff whose responsibilities were disease prevention and control. The course evaluation was performed by using one group with Pre-and Post-test design. The results showed that after completion of the workshop, participants' knowledge was statistically significant increased ($p=0.00$). In addition, curriculum was also passed the efficiency level (80/80). Evaluation of workshop management showed that in general, participants were satisfied with its contents, learning environment and usefulness of topics.

Key words: curriculum development, Dengue Hemorrhagic Fever (DHF), disease prevention and control, Local Administration

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก สำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีความรู้เรื่องระบาดวิทยา และการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก อันจะทำให้สามารถดำเนินการควบคุมการระบาดของไข้เลือดออกในพื้นที่ได้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้รับผิดชอบด้านการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 3 ชลบุรี สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา และ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 11 นครศรีธรรมราช

หลักสูตรฝึกอบรมมีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่าค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 3.88–4.20 มีระดับมากถึงมากที่สุด และค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ ได้ตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดยการนำหลักสูตรทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติงานด้านการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบการทดลองเป็นแบบ One Group Pretest–Posttest Design มีการทดสอบก่อนและหลังการอบรม ผลการทดสอบพบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้เรื่องระบาดวิทยาโรคไข้เลือดออกและวิธีการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรค หลังการอบรม สูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ประสิทธิภาพของหลักสูตร ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 และผู้เข้ารับการอบรมพึงพอใจอย่างมากต่อเนื้อหาวิชา วิทยากร บรรยากาศในการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์ นอกจากนี้ ผู้เข้ารับการอบรม มีความตระหนักยิ่งขึ้นถึงความสำคัญของการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และมั่นใจว่าสามารถนำความรู้ และทักษะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้พัฒนาความสามารถของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

คำรหัส : การพัฒนาหลักสูตร โรคไข้เลือดออก การป้องกันควบคุมโรค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทนำ

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกัน-ควบคุมโรคและภัยสุขภาพสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นภารกิจให้บริการวิชาการที่สำคัญซึ่งกรมควบคุมโรคต้องดำเนินการ เพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชน เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันควบคุมโรค สร้างเสริมสุขภาพฟื้นฟูสุขภาพและดูแลรักษาพยาบาลตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ

ทั้งนี้เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของพื้นที่โดยตรง สามารถรับรู้และเสนอแนะ แนวทางต่อโครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข ความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องงานด้านสาธารณสุข จึงมีความชัดเจนอย่างยิ่ง สอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาสาธารณสุข ที่ให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดเป้าหมายด้านการพึ่งพาตนเอง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสามารถ

จัดการ ในเรื่องสุขภาพอนามัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในด้านสุขภาพของประชาชน²

โรคไข้เลือดออก (Hemorrhagic fever) เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญและมีมานาน มีการระบาดอย่างกว้างขวางต่อเนื่องมาตลอด แม้ว่าโรคไข้เลือดออกเป็นโรคที่สามารถควบคุมได้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่ข้อมูลการระบาดของไข้เลือดออกแสดงให้เห็นว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างไม่ต่อเนื่องและไม่จริงจังเท่าที่ควร สาเหตุอาจเป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกน้อยกว่าการดำเนินงานด้านอื่นๆ ดังผลการศึกษาของ เสถียรเชื้อลี³ ที่ศึกษาความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินนโยบายสาธารณะ อำเภอโนนคูณ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า มีปัญหาในด้านการสนับสนุนงบประมาณและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำแผนงบประมาณพัฒนาตำบลลงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกไว้น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณพัฒนาตำบลทั้งหมด

ผลการศึกษาของเฉลียว สุภาคมล⁴ ที่ศึกษาบทบาทและศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโ้งในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า ผู้บริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานป้องกัน ควบคุมโรคไข้เลือดออก ในองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับไข้เลือดออกอยู่ในระดับน้อย ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกเพื่อให้มีความรู้ในการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของศักดิ์ดา เรืองแสง⁵ ศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลบางปู พบจุดอ่อนของผู้รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมไข้เลือดออกขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมไข้เลือดออกน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของพัชราภา ไชคยองกูร⁶ ที่ศึกษาความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ผลการศึกษา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด การบริหารจัดการ และความสามารถในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับต่ำ พบปัญหาอุปสรรคด้านเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ความชำนาญอย่างเพียงพอ ควรเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานป้องกันควบคุมไข้เลือดออกให้แก่บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดย การจัดอบรมความรู้ ประชุมเชิงปฏิบัติการ และศึกษาดูงาน

ผลการศึกษาวิจัย ความต้องการและความพร้อม ขององค์กรในการสร้างเสริมสมรรถนะในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค โดยสถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับสำนักจัดการความรู้ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข⁷ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ ส่วนใหญ่เกือบทั้งหมด มีความต้องการในการสร้างเสริมสมรรถนะของบุคลากร ให้มีความรู้ และทักษะในการป้องกันการเฝ้าระวังควบคุมโรค การรวบรวมข้อมูล เฝ้าระวังระบาดวิทยา การสอบสวนโรค และวินิจฉัยโรค โดยโรคที่เป็นประเด็นปัญหาสาธารณสุขสำคัญ อันดับต้นๆ ของท้องถิ่น ในภูมิภาคต่างๆ คือ โรคไข้เลือดออก ซึ่งบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดความรู้ ทักษะ และรายงานว่ามีความต้องการเข้ารับการอบรม

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก สำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้การพัฒนาสมรรถนะบุคลากร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสบผลสำเร็จ สามารถดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดสุขภาพที่ดีของประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ฝึกระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก สำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการฝึกระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก สำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การกำกับดูแลของสำนักป้องกันควบคุมโรคที่ 3, 5, 8 และ 11 โดยขอบเขตการศึกษาครอบคลุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ภูมิภาค คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคเหนือ โดยกำหนดให้บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักป้องกันควบคุมโรคที่ 8 เป็นกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ฝึกระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก สำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น และต้องการในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม โดยมี 3 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 ประชุมระดมสมองนักวิชาการจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เป็นคณะทำงานพัฒนา

หลักสูตร กรมควบคุมโรค ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ขั้นที่ 3 จัดประชุมกลุ่มเพื่อสรุปแนวคิดในการสร้างหลักสูตรสำหรับผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม

ตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม มีขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างโครงสร้างหลักสูตรโดยนำข้อมูลพื้นฐานจากตอนที่ 1 มากำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย ชื่อหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา การอบรม จำนวนผู้เข้ารับการอบรม โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม ตารางการอบรม กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล การอบรม ขั้นที่ 2 การตรวจสอบโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) ขั้นที่ 3 การปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 4 การตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรโดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักป้องกันควบคุมโรคที่ 1-12 เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในภาษา และกิจกรรม ขั้นที่ 5 ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ฝึกระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก สำหรับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม โดยการนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ผ่านการแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 3 ชลบุรี จำนวน 21 คน สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา จำนวน 28 คน และ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่

11 นครศรีธรรมราช จำนวน 21 คน โดยการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ทดลองอบรมเชิงปฏิบัติการเต็มรูปแบบตามโครงสร้างของหลักสูตร ทดสอบก่อนและหลังการอบรมด้วยแบบวัดความรู้

ตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม เป็นการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรโดยการประชุมระดมความคิดเห็นจากคณะทำงานพัฒนาหลักสูตร กรมควบคุมโรค ซึ่งเป็นนักวิชาการจากส่วนกลาง (สำนักแมลง สำนักระบาด สำนักโรคติดต่อทั่วไป) ส่วนภูมิภาค (สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่1-12) และผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยมหิดล

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

1. ผลการสร้างหลักสูตร

1.1 องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ 1) ชื่อหลักสูตรการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ลักษณะของหลักสูตรเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความสามารถดำเนินการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่รับผิดชอบได้ 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เรื่องระบาดวิทยาโรคไข้เลือดออก วิธีการเฝ้าระวังและควบคุมโรค สามารถทำแผนปฏิบัติการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ และสามารถดำเนินการควบคุมโรคในกรณีเกิดการระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ได้ 4) กลุ่มเป้าหมาย คือผู้รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุขหรือผู้เกี่ยวข้องในองค์กรปกครอง-

ส่วนท้องถิ่น 5) ระยะเวลาการอบรม 3 วัน วันละ 6 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง 6) จำนวนผู้เข้ารับการอบรม รุ่นละ 30 คน 7) โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม 8) ตารางการอบรม 9) กิจกรรมการฝึกอบรม ได้แก่ การบรรยาย การแสดงตัวอย่างการปฏิบัติฝึกปฏิบัติ การจำลองสถานการณ์ การสาธิต ประชุมกลุ่มย่อย ระดมสมอง อภิปราย ชักถามแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 10) สื่อและอุปกรณ์ ได้แก่ Computer LCD Power Point Flip Chart วิดีทัศน์ สไลด์ภาพ ภาพข่าว รูปภาพ เอกสารประกอบการบรรยาย วัสดุอุปกรณ์ ของจริง แบบสำรวจลูกน้ำยุงลาย ใบงาน 11) การวัดและประเมินผลการอบรม จากการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม แบบวัดความรู้ และแบบวัดความพึงพอใจในการอบรม

1.2 โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 8 หน่วย คือหน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไป เรื่องโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย 2 แผนการเรียนรู้อุ้ 1) ความรู้ทั่วไปของโรคไข้เลือดออก และ 2) สถานการณ์โรคไข้เลือดออก หน่วยที่ 2 ระบาดวิทยาไข้เลือดออกเบื้องต้น ประกอบด้วย 2 แผนการเรียนรู้อุ้ 1) การเกิดโรคไข้เลือดออก 2) การแพร่กระจายของโรคไข้เลือดออก หน่วยที่ 3 ยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย 2 แผนการเรียนรู้อุ้ 1) การจำแนกยุงลายบ้าน ยุงลายสวน วงจรชีวิต 2) ชีวนิสัยแหล่งเพาะพันธ์ ฤดูกาลชุกชุมของยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออก หน่วยที่ 4 การเฝ้าระวังป้องกันโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย 3 แผนการเรียนรู้อุ้ 1) การเฝ้าระวังป้องกันโรคไข้เลือดออก 2) วิธีการสำรวจลูกน้ำยุงลาย 3) การประชาสัมพันธ์เพื่อการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก หน่วยที่ 5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องและการนำไปใช้ ประกอบด้วย 2 แผนการเรียนรู้อุ้ 1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก 2) การนำกฎหมายมาใช้ในงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก

หน่วยที่ 6 การควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย 4 แผนการเรียนรู้ คือ 1) การควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออก 2) ความรู้เรื่องสารเคมีในการควบคุมยุงพาหะ 3) เครื่องพ่นสารเคมี การเลือกใช้และการป้องกันอันตรายจากสารเคมี 4) การสาริตและฝึกปฏิบัติภาคสนาม หน่วยที่ 7 การสร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังควบคุมโรคไข้เลือดออก ในพื้นที่ ประกอบด้วย 2 แผนการเรียนรู้ คือ 1) เครือข่ายการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก 2) ประสบการณ์การทำงานด้านการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก หน่วยที่ 8 การจัดทำแผนปฏิบัติการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 แผนการเรียนรู้ คือ 1) หลักการจัดทำแผนปฏิบัติการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก 2) ฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนปฏิบัติการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแต่ละแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนการอบรม กิจกรรมการอบรม สื่อและอุปกรณ์การอบรม การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

1.3 ผลการประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยนำหลักสูตรฝึกอบรมให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง พบว่า โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 3.88-4.20 แสดงว่าโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมมากถึงมากที่สุด และโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง .80-1.00 แสดงว่าโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมมีค่าดัชนีความสอดคล้องสูง นอกจากนี้ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการประเมินผลการฝึกอบรม ได้แก่แบบวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก พบว่ามีค่าความ

ยากง่ายระหว่าง .27-.80 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้เท่ากับ 0.86 จึงเชื่อมั่นได้ว่าแบบวัดความรู้เป็นเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ

1.4 ผลการตรวจสอบโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 24 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในภาษาที่ใช้และความยากง่ายของกิจกรรม ตลอดจนระยะเวลาการอบรมตามหน่วยการเรียนรู้ พบว่า มีความเข้าใจในภาษา และกิจกรรม มีข้อเสนอแนะ ว่าควรเพิ่มเนื้อหาการอบรมโดยการฝึกปฏิบัติจริง เช่น การฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องพ่นการไขปัญหาเครื่องพ่นและการบำรุงรักษาเครื่องพ่น

2. ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

ผลการนำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 3 ชลบุรี จำนวน 21 คน สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา จำนวน 28 คน และสำนักงานป้องกัน ควบคุมโรคที่ 11 นครศรีธรรมราช จำนวน 21 คน พบว่า

2.1 ผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 3 ชลบุรี มีความรู้เรื่องการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมก่อนการฝึกอบรม เท่ากับ 14.02 และคะแนนเฉลี่ยหลังอบรมเท่ากับ 19.60 ผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา มีความรู้เรื่องการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมก่อนการฝึกอบรม เท่ากับ 13.04 และคะแนนเฉลี่ยหลังอบรมเท่ากับ 17.92 ผู้ปฏิบัติงาน

องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 11 นครศรีธรรมราช มีความรู้เรื่องการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมก่อนการฝึกอบรม เท่ากับ 14.53 และคะแนนเฉลี่ยหลังอบรมเท่ากับ 18.59 คะแนนเฉลี่ยรวมความรู้เรื่องการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกของบุคลากรองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3, 5 และ 11 ก่อนการอบรมเท่ากับ 14.02 หลังการอบรมเท่ากับ 18.64 ซึ่งแสดงว่า ผู้เข้ารับการอบรม มีความรู้และความเข้าใจมากกว่าก่อนการอบรมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (ตารางที่ 1)

2.2 มีจำนวนบุคลากรองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นเฉลี่ยร้อยละ 81.43 ที่ผ่านเกณฑ์แต่ละ

รายจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80 ตัวแรก และมีจำนวนบุคลากรองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 83.70 ที่มีความรู้เรื่องการเฝ้าระวังและควบคุมโรคไข้เลือดออกผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คืออยู่ในระดับตั้งแต่ปานกลางถึงมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80 ตัวหลัง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 (ตารางที่ 2)

2.3 ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาวิชาที่อบรม ด้านวิทยากร ด้านสื่อ สไลด์ที่ศูญอุปกรณ์ ด้านห้องอบรม และอุปกรณ์การอบรม ด้านผู้จัดการอบรม ในระดับมาก (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 การทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ก่อน-หลังการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมการเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกสำหรับบุคลากรองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่าง บุคลากรองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น แยกตามพื้นที่	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (Test For Equality of Mean)				
	$\bar{X}$	S.D.	t-value	df	Sig (2-tailed)
พื้นที่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 3					
ก่อนการอบรม	14.85	3.08	7.065	19	0.000
หลังการอบรม	19.60	2.33			
พื้นที่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5					
ก่อนการอบรม	13.04	3.40	9.478	25	0.000
หลังการอบรม	17.92	2.43			
พื้นที่สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 11					
ก่อนการอบรม	14.53	3.83	4.128	16	0.000
หลังการอบรม	18.59	1.70			
รวม					
ก่อนการอบรม	14.02	3.47	11.642	62	0.000
หลังการอบรม	18.64	2.30			

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมการเฝ้าระวังป้องกันโรคไข้เลือดออก

หลักสูตรฝึกอบรม	เกณฑ์ 80/80	
	E ₁	E ₂
หลักสูตรฝึกอบรมการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมไข้เลือดออกสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	81.43	83.70

ตารางที่ 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำแนกตามความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรม

ประเด็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ					ฐานนิยม
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
1. ด้านเนื้อหาวิชาที่อบรม						
1.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การอบรม	0.0	0.0	4.3	70.7	25.0	มาก
1.2 เหมาะสมกับเวลาการอบรม	0.0	2.2	12.0	60.9	25.0	มาก
1.3 มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน	0.0	0.0	1.1	60.9	38.0	มาก
1.4 ตรงความต้องการหรือความคาดหวัง	0.0	0.0	3.3	73.9	22.8	มาก
2. ด้านวิทยากร						
2.1 มีความรู้และประสบการณ์ในเนื้อหาวิชา	0.0	0.0	2.2	63.0	34.8	มาก
2.2 ภาษาและวิธีการสื่อสารที่เข้าใจง่าย	0.0	0.0	4.3	59.8	35.9	มาก
2.3 ยกตัวอย่างที่ทำให้เข้าใจได้ดีและชัดเจนขึ้น	0.0	0.0	13.0	52.2	34.8	มาก
2.4 มีเทคนิค/วิธีการ ที่ทำให้สนใจในการเรียนรู้	0.0	4.3	12.0	70.7	13.8	มาก
2.5 เปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมซักถามมีส่วนร่วม	0.0	0.0	2.2	76.1	21.7	มาก
2.6 มีความเป็นกันเองกับผู้เข้าอบรม ไม่เครียด	0.0	0.0	2.2	68.5	29.3	มาก
2.7 บุคลิกภาพเหมาะสมที่จะเป็นวิทยากร	0.0	0.0	0.0	69.6	30.4	มาก
2.8 เป็นวิทยากรที่มีคุณภาพในการอบรมสูง	0.0	0.0	12.0	60.9	27.2	มาก
3. ด้านเอกสารการอบรม						
3.1 เอกสารแจกครบ ครบคลุมทุกหัวข้อ	0.0	2.2	7.6	54.3	35.9	มาก
3.2 เนื้อหามีประโยชน์นำไปใช้ปฏิบัติงาน	0.0	0.0	4.3	72.8	22.8	มาก
3.3 เอกสารเข้าเล่มหรือจัดทำเรียบร้อยน่าอ่าน	2.2	2.2	12.0	51.1	32.6	มาก
4. ด้านสื่อ โสตทัศนูปกรณ์						
4.1 สื่อที่ใช้ ทำให้การเรียนรู้เข้าใจได้ง่ายขึ้น	0.0	2.2	8.7	70.7	18.5	มาก
4.2 สื่อที่วิทยากรใช้เป็นสื่อที่ น่าสนใจ	0.0	3.3	8.7	76.1	12.0	มาก
4.3 วิทยากรใช้สื่อในการอบรมที่หลากหลาย	0.0	8.7	9.8	69.6	12.0	มาก
4.4 วิทยากรเลือกใช้สื่อการอบรมได้เหมาะสม	0.0	4.3	1.1	79.3	15.2	มาก

ตารางที่ 3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำแนกตามความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรม (ต่อ)

ประเด็นเกี่ยวกับความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ					ฐานนิยม
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	
5. ด้านห้องอบรม และอุปกรณ์การอบรม						
5.1 มีขนาดเหมาะสมกับจำนวน ผู้เข้าอบรม	0.0	5.4	6.5	60.9	27.2	มาก
5.2 จัดที่นั่งเหมาะสมส่งเสริมการเรียนรู้	0.0	3.3	10.9	63.0	22.8	มาก
5.3 เครื่องเสียง มีคุณภาพ เสียงดัง ชัด ทั่วห้อง	0.0	3.3	1.1	71.7	23.9	มาก
5.4 ไมโครโฟน มีเพียงพอ	0.0	1.1	1.1	71.7	26.1	มาก
5.5 ไมโครโฟน คุณภาพดี	1.1	0.0	1.1	72.8	25.0	มาก
5.6 เครื่องฉายมีคุณภาพสี สว่าง และคมชัด	0.0	1.1	2.2	66.3	30.4	มาก
5.7 จอขนาดเหมาะสมกับจำนวนผู้เข้าอบรม	0.0	1.1	1.1	62.0	35.9	มาก
5.8 อุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่นๆ เพียงพอ	0.0	1.1	3.3	78.3	17.4	มาก
6. ด้านสถานที่พัก						
6.1 สะดวก ปลอดภัย	0.0	0.0	0.0	49.8	51.1	มาก
6.2 สะอาด	0.0	0.0	1.1	56.5	42.4	มาก
6.3 มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกครบ	0.0	0.0	2.2	47.8	50.0	มากที่สุด
7. ด้านอาหาร						
7.1 อาหารพอเพียง	0.0	2.2	0.0	46.7	51.1	มากที่สุด
7.2 อาหารมีคุณภาพ	0.0	1.1	1.1	51.1	46.7	มาก
7.3 อาหารรสชาติ อร่อย	0.0	1.1	2.2	52.2	44.6	มาก
7.4 น้ำดื่ม พอเพียง	0.0	1.1	2.2	41.3	55.4	มากที่สุด
8. ด้านผู้จัดการอบรม						
8.1 ดูแล เอาใจใส่เป็นอย่างดี	0.0	3.3	6.5	47.8	42.4	มาก
8.2 มีความเป็นกันเอง รู้สึกอบอุ่น	0.0	0.0	3.3	52.2	44.6	มาก
8.3 ช่วยแก้ไขปัญหาของผู้เข้าอบรมได้	0.0	0.0	4.3	57.6	38.0	มาก
9. ภาพรวมความพึงพอใจในการอบรม	0.0	0.0	3.3	67.4	29.3	มาก

อภิปรายผล

1. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมผู้วิจัย จัดประชุมระดมสมอง นักวิชาการ กรมควบคุมโรคจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อนำผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ทั้ง

4 ภูมิภาค มาสรุปเป็นกรอบแนวคิด ในการกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม สำหรับการพัฒนาศูนย์ใช้รูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรและจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ได้

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การตรวจสอบประสิทธิภาพหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร สำหรับองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ คือ ชื่อหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร จำนวนผู้เข้ารับการอบรม โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม ตารางอบรม กิจกรรม การฝึกอบรม สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม มีการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดลำดับเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมตามลำดับความสำคัญและความจำเป็นของการฝึกอบรม นอกจากนี้ได้กำหนดเนื้อหาสาระสำคัญระยะเวลา กิจกรรมของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จัดแบ่งเวลามากน้อยตามความสำคัญของการปฏิบัติงาน เผื่อระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ในการสร้างหลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับกิจกรรมการฝึกอบรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ ให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม ระดมสมอง ฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่ม เป็นต้น ดังนั้นผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คนพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากและองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น มีระบบเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร^{8, 9, 10, 11}

2. การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม ในการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมนั้น ได้นำหลักสูตรฝึกอบรมไปทดลองใช้กับผู้ปฏิบัติงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและควบคุมโรคที่ 3 ชลบุรี จำนวน 21 คน สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา จำนวน 28 คน และสำนักงาน-

ป้องกันควบคุมโรคที่ 11 นครศรีธรรมราช จำนวน 21 คน มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ผลการผ่านวัตถุประสงค์แต่ละหน่วย ผู้วิจัยประเมินการผ่านวัตถุประสงค์แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ด้วยการประเมินการเรียนรู้ โดยผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามเกณฑ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ 80/80 (E_1/E_2) ผ่านเกณฑ์ทุกหน่วยการเรียนรู้ การประเมินผลจากการปฏิบัติตามใบงานของแต่ละกลุ่ม ผลการประเมินทุกกลุ่มได้คะแนนเกินร้อยละ 80 ทุกกลุ่ม และทุกหน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้เข้ารับการอบรมสมัครเข้าร่วมอบรมด้วยตนเอง จึงทำให้มีความกระตือรือร้น สนใจในหัวข้อการอบรม และที่สำคัญกระบวนการฝึกอบรมเป็นลักษณะการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการป้องกันควบคุมโรค สอดคล้องกับแนวคิดของ จงกลนิชุตติมาเทวินทร์¹² เกี่ยวกับหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่พบว่าผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อสิ่งที่ได้เรียนเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เคยรู้และมีประสบการณ์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ เรืองลักษณ์ โรจนพันธ์¹³ ที่กล่าวว่า การคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมอย่างเหมาะสมและมีประสบการณ์จะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

วิทยากร ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เป็นอย่างดีในเนื้อหาวิชาของหน่วยการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมาย และผ่านการอบรมหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะวิทยากรของกรมควบคุมโรค 3 วัน ซึ่งภายในหลักสูตรจะมีการบรรยายพร้อมฝึกปฏิบัติให้ผู้ที่เป็นวิทยากรการฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถ

ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ กระตุ้นจิตใจให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม สามารถโน้มน้าวให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ปฏิบัติตามใบงาน นำเสนอชิ้นงาน ชี้แนะประโยชน์และความสำคัญของแต่ละใบงาน ซึ่งจากการประเมินความรู้ความสามารถของวิทยากรจากผู้เข้ารับการอบรม และผู้เชี่ยวชาญมหาวิทยาลัยมหิดลพบว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับ เรืองลักษณ์ โรจนพันธ์¹³ และ ยงยุทธ เกษสาคร¹⁴ ที่กล่าวว่า ข้อคำนึงที่สำคัญในการฝึกอบรมคือ วิทยากรต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญสามารถถ่ายทอดความรู้ สร้างบรรยากาศอันดีในการฝึกอบรม

กิจกรรมการฝึกอบรม ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น บรรยาย การระดมสมอง การแบ่งกลุ่มอภิปราย การฝึกปฏิบัติจริง และใบงาน เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชัย สมितिไกร¹⁵ ที่กล่าวว่าเทคนิคการฝึกอบรมที่หลากหลายจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลงความรู้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ เป็นที่สำคัญต่อการฝึกอบรมและมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพงษ์ เคาภายน¹⁶ ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอนตามหลักการ มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ใช้ในการจัดกิจกรรมหลากหลาย จะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่าคะแนนจากแบบทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการอบรม หลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมมากกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับงานวิจัยของพจนี มั่งคั่ง¹¹ และ ฉวีต ไทยอุทิศ¹⁷ ที่พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลังการฝึกอบรม

ผู้รับการอบรมมีระดับคะแนนสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจาก หลักสูตรฝึกอบรมมีเนื้อหาตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งข้อมูลที่ทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมส่วนหนึ่งได้มาจากการสำรวจเบื้องต้นก่อนที่จะกำหนดเป็นเนื้อหาของหลักสูตร จึงเป็นผลให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Fisher, Schoenfeldt and Shaw¹⁸ ที่กล่าวว่า ปัจจัยหนึ่งของการฝึกอบรมให้ประสบผลสำเร็จ ต้องศึกษาความจำเป็นและสิ่งที่จะต้องเตรียมก่อนการฝึกอบรม ดังนั้นการที่ผู้วิจัยประเมินความจำเป็น และความต้องการด้านเนื้อหา และกิจกรรมการฝึกอบรมก่อนจัดทำหลักสูตร จึงเป็นปัจจัยหนึ่งนำไปสู่ความสำเร็จของหลักสูตรฝึกอบรม

บทสรุปผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรตามรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม¹⁹ ทำให้เห็นภาพการพัฒนาหลักสูตรได้ชัดเจน ไม่เพียงแต่ผลผลิตที่ได้เมื่อสิ้นสุดการอบรม กล่าวคือ 1) การประเมินบริบท ทำให้ทราบปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความเห็นว่า มีเหตุผลสมควรพัฒนาหลักสูตร 2) การประเมินด้านตัวบ่อนจากการพิจารณาโครงสร้างหลักสูตร และหน่วยการเรียนรู้ พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกัน ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ได้ดำเนินการอย่างมีระบบ ได้รับการสนับสนุนรอบด้านจากผู้เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร จากการประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรมการกำหนดเนื้อหา และกิจกรรมการอบรมในขั้นตอนแรก รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักวิชาการจากสำนักโรคติดต่อ-

นำโดยแมลง ลำนำโรคติดต่อทั่วไป ลำนำกระบาดวิทยา และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคเขต 1-12 มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรทุกชั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Tab^a ที่กล่าวว่า หลักสูตรควรออกแบบโดยกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม จึงจะได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม และสามารถนำไปใช้ได้จริง 3) การประเมินด้านกระบวนการ ซึ่งพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมในระหว่างดำเนินการพิจารณาจากภาระตนเองของผู้เข้ารับการอบรมแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยประเมินครอบคลุม 4 ด้าน คือ ปฏิภิกิริยาของผู้เข้ารับการอบรม การเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม และผลลัพธ์หลังการฝึกอบรม พิจารณาจากการตอบถาม และทำแบบทดสอบเพื่อประเมินแต่ละหน่วย ซึ่งแต่ละหน่วยผู้เข้ารับการอบรมทำคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด E_1/E_2 เกณฑ์ 80/80 ทุกหน่วย และการอภิปรายกลุ่มย่อยพบว่า แต่ละกลุ่มสามารถทำคะแนนได้มากกว่าร้อยละ 80 ทุกหน่วยการเรียนรู้ นอกจากนี้จากการสอบถามความคิดเห็นผู้เข้ารับการอบรมในด้านกระบวนการเมื่อสิ้นสุดการอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยเฉพาะการอำนวยความสะดวกของผู้ดำเนินการอบรม และเนื้อหาหลักสูตรตรงกับความต้องการ และความคาดหวังสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ อันเป็นปัจจัยเสริมให้กระบวนการจัดอบรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การประเมินผลผลิตพิจารณาจากการเปรียบเทียบผลการสอบความรู้ก่อนและหลังการอบรม พบว่าผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการนำหลักสูตรการวิจัยการเฝ้าระวังป้องกันโรคไข้เลือดออกไปใช้ ควรพิจารณาประยุกต์หลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทด้านสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สถานการณ์ ความรุนแรงของโรคและภัยสุขภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง

ข้อเสนอแนะหัวข้อการวิจัยเรื่องต่อไป

ควรจะพัฒนาเอกสารหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการเฝ้าระวังป้องกันโรคไข้เลือดออกให้อยู่ในรูปของสื่อวีดีโอ สื่อวีซีดี หรือสื่อการฝึกอบรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครเข้ารับการอบรมหลักสูตรเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกสำหรับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณนายแพทย์อนุพงศ์ ชิตวารการ ผู้ทรงคุณวุฒิกรมควบคุมโรค นายแพทย์วิชัย สติมย์ ผู้อำนวยการสำนักโรคติดต่อหน้าโดยแมลง นายแพทย์อาจินต์ ชลพันธ์ ผู้ผู้อำนวยการสำนักวัณโรค รศ.ดร. บุญยงค์ เกียวการค้า สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน และ รศ.ดร.นิรัตน์ อิมามี คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง และประเมินหลักสูตรฝึกอบรม

เอกสารอ้างอิง

1. กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก : <http://www.local.moi.go.th/law37.htm>. (วันที่ค้นข้อมูล 7 เมษายน 2551).
2. วลีรัตน์ ฝั่งอยู่. แนวทางการส่งเสริมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลมหาราช อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา [วิทยานิพนธ์]. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา; 2552.
3. เสถียร เชื้อลี. ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินนโยบายสาธารณะด้านการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในท้องถิ่น [วิทยานิพนธ์]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2546.
4. เฉลียว สุภาคมล. บทบาทและศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก [วิทยานิพนธ์]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2550.
5. คักดา เรืองแสง. ประสิทธิภาพการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเทศบาลตำบลบางปู [วิทยานิพนธ์]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2551.
6. พัชราภา ไชคยากร. ความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2547.
7. พันธุ์ทิพย์ รามสูต, สมใจ ประมาณพล, บังอร เทพเทียน. ความต้องการและความพร้อม ขององค์กรในการส่งเสริมสมรรถนะ ด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค. นครปฐม: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล; 2549.
8. Taba H. Curriculum Development: Theory and Practice. New York: Harcourt, Brace & World; 1962.
9. Saylor JG, Alexander WM. Planning curriculum for schools. New York: Rinehart and Winston; 1974.
10. วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2533.
11. พจนีย์ มั่งคั่ง. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุทธศาสตร์การสร้างความมีส่วนร่วมกับชุมชน สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนใน โครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วารสารศึกษาศาสตร์ 2549;17(2).
12. จงกลณี ชูติมาเทวินทร์. การฝึกอบรมเชิงพัฒนา. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลิฟวิ่ง; 2542.
13. เรืองลักษณ์ โรจนพันธ์. เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร; 2544.
14. ยงยุทธ เกษสาคร. เทคนิคการฝึกอบรมและการ ประชุม. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค; 2539.
15. ชูชัย สมितिโกร. การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2540.
16. ศิริพงษ์ เคาภายน. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการกับ ความขัดแย้งของตำรวจชุมชน [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร; 2545.
17. ฉรัต ไทยอุทิศ. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับผู้ บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหลักการ “Balanced Scorecard” [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร; 2547.
18. Fisher CD, Schoenfeldt LF, Shaw JB. Human resource management. Boston: Houghtonmifflin; 1996.
19. Stufflebeam DL, Kappa PD. Educational Evaluation and Decision Making. Illinois: F E. Peacock; 1971.

